

Politika és publicisztika

Ardamica Zorán: *Szellemi rezervátumok*

Mindig becsültem a határon túli (nincs erre soha jó terminológia) magyarság azon tollforgatóit, akik az irodalmi-művészeti áttételesség, a rejtőzködés, az allegorizmus, a kódolt beszéd helyett a nyílt publicisztikát (is) választották társadalomkritikájuk és a helyi létállapot (ti.: van ilyen...) elemzésének terepéül.

Szemléltető példaként azért nem állítok ide gazdag névsort, mert se holtat, se élőket nem hagynék ki szívesen. Annyit azért kockára tennék: Ardamica Zorán (a továbbiakban A. Z.) mégis felírható (nem mintha számítana is, amúgy) a listámra. Akár egyetértek vele, akár nem.

Helyzetem egyszerű. Legtöbbször egyetértek vele.

A kisvárosból ingázó entellektüel szerepköre például finom öniróniával kialakított (ön)rendezői szereposztásra vall. A gyalázatosan alulfizetett értelmiségi pályák – érdekvédelmi (valódi) szervezetek (híján) feladatkörét felülmúló! – pártfogolása kelet-európai feladat. A leghétköznapibb jelenségekből felmutatni a hiányt, az emberi torzulást, az már szépírói teljesítmény. Önmagam tagadnám meg, ha nem azt dicsérném, ami mégis a legfontosabb nekem ebben a kötetben: az „aktuálpolitika” éppen feladott labdáinak éber leütését. Mert a publicisztikának lehetnek ugyan szerteágazó feladatai, különféle formai köntöseik, amelyek szaknevekkel címkézhetők, de A. Z. nem a műfajnak

nevezett határokra ügyel. Sokkal inkább a mindennapokat döntően befolyásoló „nagypolitika” viselkedésére, magatartásának rikító jegyeire. Mert térségünkben így megy ez. Erős civil szféra nélküli világunkban. Ahogyan a Marsról visszatérve ebben a 85 írásban olvashatnám. Rögtön tudnám, hogy a „fenséges”, mint esztétikai (kidolgozatlan) kategória, korántsem alkalmazható az emberi nemre. És lassan a bennünket körülvevő természetből is kilúgozzák/-zük. Holott... De ne tovább! Következetes publicisztikáért és főként szatíráért kiált itt minden.

Azt azonban remélném, hogy az élet spontaneitása és némi szervezettség, individuum és kollektívum párosításának 20. századi kudarcai a tanulságokkal talán jobb eredményre vezetnek elődeink nekirugaszkodásainál. Az élet csillámló apróságában felfedezett szerkezeti zárványhibák kimutatása elegendő lenne egy publicista autonómiájához. A. Z.-nak azonban politikai véleménynyilvánításba áthajló ideológiája is van, ami lényegében minden írásában működik, és körülrajzolja portréját.

Óvatos kísérletet tennék ennek körülhatárolására. Kiindulópontom az a csillogó szabadság-eszme, amely talán régebből birtoka az európai gondolkodásnak, mint azt tanítják, és amely a gyűjtemény eligazító sugárzását adja. Olvasás közben úgy gondoltam, semmi másból, mint ebből, levezethető minden írás, tehát a kötet egészének szellemisége.

Szorgalmas újságolvasó lévén, szeretem, ha göcögő, fojtott kuncogásra kész-
tetnek. Ahogyan A. Z. az éppen aktuális
államvezetés egyetlen tagját sem
kíméli, különösen a legfőbb állami méltóságokat nem, az igazán kedvemre
való. Az is, amiként két állam kultúrá-
jában, napi politikai életében otthono-
san mozog, így helyezvén el publicisztikai nyilait a (sajnos) túl sűrű céltáblá-
kon. Egyszóval (leszámítva némely
aktuálpolitikai félreértést): az állam
ilyen fokú következetes bírálatával már
régem találkoztam a nem teoretikus
műfajokban, és különösen kisebbségi,
kárpat-medencei közegben. Magyarán:
a napi újságírás szintjén.

A kötet minden erénye mellett, itt
érhető tetten a gyengéje. Mi több: a jövő
történéseinek is itt nyílik tér...

Van abban valami szellemesen szó-
rakoztató, ahogy egy jelentős állami
múlt nélkül egzisztáló fiatal ország ér-
telmiségi polgára következetesen állam-
kritikus. Nem egyszerűen arról van szó,
hogy Slota Szlovákiájában kell a publi-
cista. (Nagyon kell. Kell. Kell!) A sza-
badság elvont fogalma, mihelyt egy
önálló államiságát éppen elért nép or-
szágában tárgyasul, hirtelen új konfliktus-
mezőket terít szét. Miként térségi
tapasztalataink bizonyítják, a kisállami
öntudat kései felhorgadásai – némi kép-
zavarral élve – pallérozást igényelnek.

Felelősen gondolkodó közegben ebből a
helyzetből a megoldás felé egyedüli
kiutat ki tudna mutatni? Publicistánk-
nak raknánk az ingázó hátizsákjába ezt
a teherterelt is?

Tartozása inkább önmaga felé érvé-
nyes. Térségi tanulságok fakadhatnak
abból, ha Szerzőnk tágabb terek sze-
repvállalásává tágítja erős kritikai érzé-
két, felhagyva az írásaiban jelenlevő neo-
liberális gőg egyenfelütéseivel. Minden
esélye adott az újra mindig fogékony,
mai Európa keretei között.

Miben látom az új szerepre találás
lehetőségét?

Kiművelt értelmiségiként felismerni
az élethelyzetéből következő, kínálkozó
irányokat. Jelenléte több kultúra napi
jelenségeiben új horizontokat nyithat,
önmagának, s talán olvasóinak is.

Vajon a publicisztika terepén követ-
kezetesen sarlózó becsült Szerzőnknek
nem kellene-e új és új régiókba emelnie
felkészültségét és tapasztalatát? Mond-
ván: a kisváros, a kisállam univerzum,
és én az univerzum közepén lakozom.
Tehát tágas téregységek kínálóznak itt
még, középkori várak tövéből? Fülek és
(mondjuk) Brugge nem lenne, igazából,
túl messze egymástól? Ardamica Zo-
rának tudnia kell a választ. Ha időbe
telik is.

(Nap, Dunaszerdahely, 2008)

